

УДК 338.012

Галушка Н. Й.

к.е.н., менеджер (управитель) із персоналу

ФОП Чубак С.В.

м. Тернопіль, Україна

Стецюк Н. Є.

к.е.н., бухгалтер

КУТОР „Тернопільський обласний

клінічний шкірно-венерологічний диспансер”

м. Тернопіль, Україна

ОБЛІК ВИРОБНИЧОГО БРАКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ДЕРЕВООБРОБНОЇ ГАЛУЗІ: НОВЕ БАЧЕННЯ

В процесі становлення ринкових відносин і підвищення динамічності економіки виробничі запаси, як основна витратна складова деревообробної продукції, знову знаходиться в центрі уваги. Ця обставина надає особливого значення проблемі раціонального використання виробничих запасів у деревообробній промисловості та правильності визначення виробничого браку. Тому, така економічна категорія, як брак у виробництві потребує більш поглибленого відображення в обліку для зручності пошуку потрібної інформації, виявлення причин і винуватців та розробки шляхів зменшення виробничого браку.

Браком у виробництві вважається продукція, напівфабрикати, деталі, вузли (тобто, запаси) та роботи, які не відповідають за своєю якістю встановленим стандартам або технічним умовам і не можуть бути використані за своїм прямим призначенням або можуть бути використані тільки після додаткових витрат на виправлення [3].

Особливістю підприємств деревообробної галузі є повна залежність ефективності використання сировини від кваліфікації і добре організованої праці робітників. Це стосується працівників, які готують сировину до подачі, та працівників (фахівців), які працюють з нею. Враховуючи ці обставини, необхідно встановити залежність виходу пиломатеріалів від кваліфікації і якості роботи працівників. В зв'язку з цим виникає необхідність фіксації в обліку окремого конкретного виконавця із прийому виробничих запасів та виробництва продукції для можливого відшкодування збитків споживачу від недотримання технологічної дисципліни, випуску недоброякісної продукції, наявності браку.

З метою систематизації облікових відомостей про брак на деревообробних підприємствах доцільно встановити перелік можливих причин виникнення браку (неякісні матеріали, недосконала технологія, перебої в енерго- та водопостачанні, низька кваліфікація або халатність працівників тощо), включаючи технологічні втрати, винуватців браку (працівники, постачальники

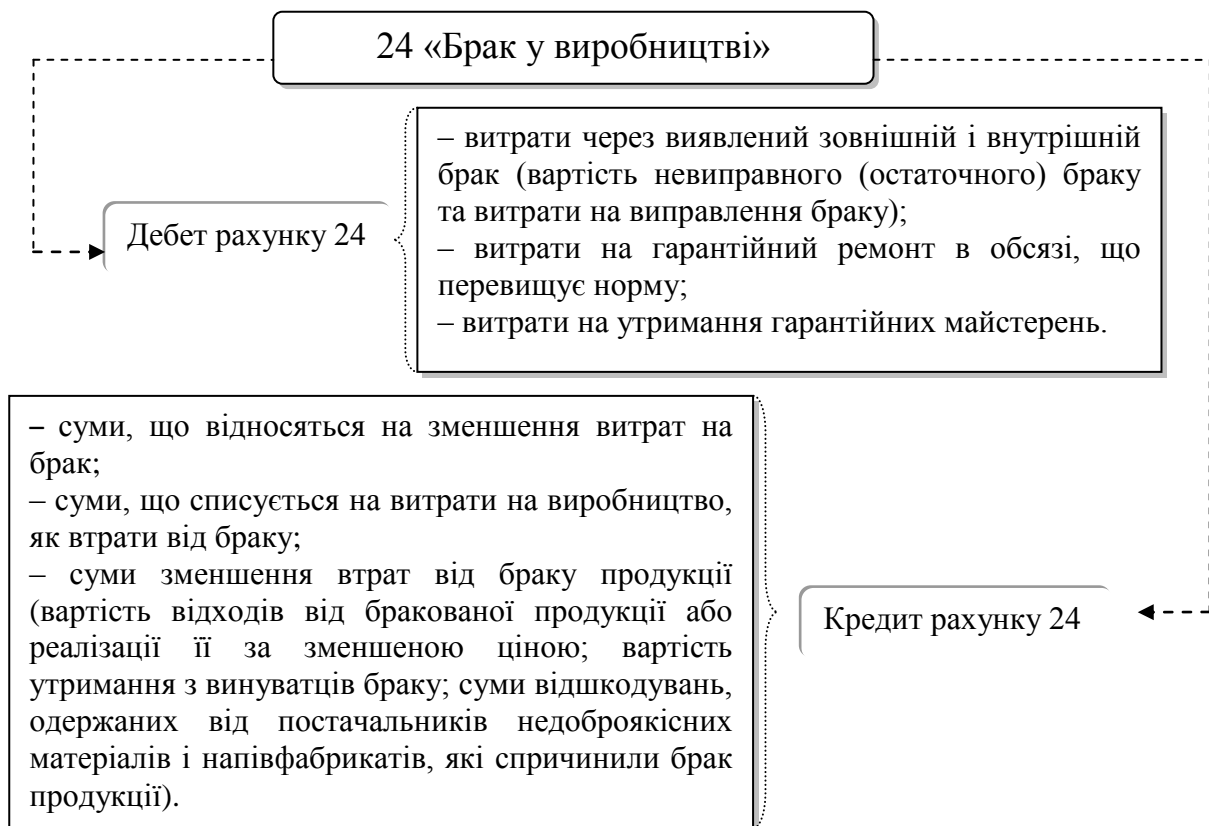
тощо) та розробити класифікатори причин браку. Потім, наведені в таких класифікаторах шифри витрат (витрат) вказуються в первинних документах, у т. ч. у них фіксується факт виявлення браку. На виявлений на виробництві брак завідувачем виробничого цеху (відповідальним працівником) складається акт про брак. Оскільки стандартної форми документа, в якому відображається факт виявлення виправного та невиправного браку не встановлено, пропонуємо підприємствам деревообробної галузі розробляти його самостійно та затверджувати наказом керівника. В документі повинні фіксуватись місце виявлення браку, характеристика дефектів, причини їх виникнення, кількість забракованих виробів та їх найменування, винні у виникненні браку особи (за їх наявності) тощо.

Зауважимо, що законодавство нашої країни не враховує можливість виникнення технічного браку, що є нормою під час виготовлення продукції деревообробних підприємств. Даний виробничий брак є неминучим (зумовлений технологічним процесом виробництва) і не залежить від вини працівника. Для організації обліку технологічних витрат і витрат від технічно неминучого браку підприємство розробляє класифікатори виготовлених виробів з переліком операцій, за якими передбачено технологічні втрати й плановий брак. Крім того, керівникам підприємств деревообробної галузі необхідно розробити шкалу, що узагальнює технологічні особливості лісопереробки та відображає зарплату залежно від причин виникнення браку не з вини працівника. Дана шкала повинна бути доведена до працівників та відображатись у трудовому договорі при прийнятті на роботу.

Відповідно до Інструкції № 291 для обліку й узагальнення інформації про втрати від браку у виробництві призначено рахунок 24 «Брак у виробництві», який передбачає такий склад витрат (рис. 1).

Відповідно до П(С)БО16 до виробничої собівартості в складі інших прямих витрат включаються втрати від браку у вигляді вартості остаточно забракованої з технологічних причин продукції (виробів, вузлів, напівфабрикатів), зменшеної на її справедливую вартість, і витрат на виправлення такого технічно неминучого браку [4]. Втрати від браку, що не відшкодовуються та перевищують технологічні норми, належать до інших операційних витрат. А суми відшкодувань, які нараховуються до утримання з винуватців браку (працівників підприємства, постачальників недоброякісних матеріалів і напівфабрикатів) зменшують величину собівартості браку.

Слід зазначити, що первісна вартість запасів, що надійшли на склад від забракованих виробів визначається за чистою вартістю реалізації, якщо такі запаси призначені для реалізації, або в оцінці їх можливого використання. Невиправний брак за вимогами Інструкції № 291 обліковується на субрахунку 209 «Інші матеріали» рахунку 20 «Виробничі запаси». Облік розрахунків за претензіями, пред'явленими постачальникам, підрядникам, транспортним та іншим організаціям, а також за пред'явленими їм і визнаними штрафами, пенєю, неустойками ведеться на субрахунку 374 «Розрахунки за претензіями».

Рис. 1. Статті витрат, які формують дебетовий та кредитовий обороти на рахунку 24 «Брак у виробництві» [1, с. 9]

На субрахунку 947 «Нестачі і втрати від псування цінностей» ведеться облік нестач коштів та інших цінностей і втрат від псування цінностей, виявлених у процесі заготовлення, переробки, збереження та реалізації.

В умовах регульованої ринкової економіки необхідно деталізувати табельний облік робочого часу, підвищити його точність за рахунок фіксації фактичної величини відпрацьованого часу в годинах та хвилинах, тривалість усіх регламентованих та нерегламентованих простоїв та інших втрат робочого часу. Чітко налагоджений первинний облік всіх прямих матеріальних затрат та затрат машинного часу на виконання робіт по виробництву продукції та вирошуванню деревини підвищать точність калькулювання собівартості окремих видів продукції та робіт.

Розвиток виробничого обліку та впровадження ринкових відносин повинне впроваджуватись за рахунок деталізації за місцями формування затрат та центрах відповідальності за результати виробничої діяльності – в ланках підприємств деревообробної галузі, бригадах для вирубки, лісозаготовчих ділянках, лісництвах, розплідниках; за видами виробництв – в промисловій діяльності (лісозаготівля, вивіз деревини та іншої лісопродукції; деревообробка

та переробка деревини та відходів лісопиляння, виробництво товарів широкого вжитку тощо) і в обслуговуючих виробництвах, відтворення лісових ресурсів.

Також, на практиці максимально повний облік всіх затрат в розрізі місць та центрів їх формування забезпечить всесторонній контроль економічності роботи всіх основних та допоміжних виробничих підрозділів деревообробних підприємств, їх промислової діяльності та робіт із відтворення лісових ресурсів. Адже об'єктивне призначення обліку – забезпечити документально обґрунтованою інформацією потреби управління виробничими процесами підприємства, контролювати використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, сприяти підвищенню ефективності промислової діяльності, обслуговуючих виробництв, якості робіт по відтворенню лісових ресурсів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Боднар О.В. Сучасний стан обліку витрат на виробництво нестандартної продукції / О.В.Боднар // Вісник ОНУ імені І.І.Мечникова. – Одеса, 2014.– Том 19. – Вип. 2/6. – С. 8-12.
2. Єрмоленко Г.С. Організація обліку виробничих запасів, недоліки обліку та шляхи його удосконалення / Г.С. Єрмоленко, Б.О. Шумляєв. [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpdnuzt_pet/.../0bermshum.pdf
3. План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про його застосування, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. №291. [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

657.01: 330.135

Ганусич В.О.
к.е.н., доцент
доцент кафедри обліку та аудиту
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна

ЗАКОН ЗБЕРЕЖЕННЯ ВАРТОСТІ: ВПЛИВ НА МЕТОДОЛОГІЮ ОБЛІКУ

Домінуючими у природничих та технічних науках є закони збереження (енергії, маси, імпульсу і т.д.), які дозволяють зрозуміти природу зміни стану предметів та явищ. Вони передбачають, що значення певних фізичних величин не змінюється у замкненій системі з її еволюцією. Дія законів економіки не